

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK“
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok“ nélkül:

Egész évre 10 kor.
Fél „ 5 „

Az a lapokban foglalt minden cikkért az utánnomási jog fentartva.

TELEFON: József 40—66.

TARTALOM.

Az állatösszeírás bajai. — Dr. Kukuljević József	69
A borjú mesterséges nevelése. — Rethmayer Imre	70
Tárca. — Julászi múltmániól. — Dr. Rodiczky Jenő	70
Kérdések és feleletek	71
Kérdések: Sertéshus eltartása. Sz. Sz. — Legelő-be- kerítés. B. A.	
Feleletek: Husjub. Végh Kálmán Mátyas. — Pekíngi és tehér futók keresztezése B. G. F. — Mélyített iszáló. F. Z.	
Aprók	71
Hírek	72

Az állatösszeírás bajai.

Irta: Dr. Kukuljević József.

A tavaszi haszonállat-szemle lefolyása után nem mulaszthatom el, hogy egynehány szóval rá ne mutassak azon hibákra, a melyek talán első percze lényegtelennek látszanak, végeredményben azonban nagy horderővel bírnak és az egész állattenyésztésre kihatnak, sőt sok helyütt azt egyenesen hátrányosan és károsan befolyásolják. Immár 13-szor eszközöltetett a folyó év márczius és április havában a tavaszi állat-szemle az 1900. évi XVII. törvény életbeléptetése óta.

29-ik ábra. Czerna-horai negretti kos 1873-ban.

A tavaszi állatszemet mindenütt a február és márczius hónapban eszközölni elrendelt állatösszeírás előzi meg, melyet a mint tudjuk, rendszerint a községi bíró, előljáró, urbéres vagy községi gazda szokott eszközölni a törvény előírása szerint pedig úgy, hogy házról-házra, uradalomról-uradalomra, tanyáról-tanyára megy. Igen, így sorba kellene menni, mondom *kellene*, és ha ez megtörténne, akkor már az első és főhiba ki volna küszöbölve.

Szó sincs róla, legnagyobb részét ez a „kellene“ meg is történik, de a hol ezt a legfontosabb kötelességet csak irott malasztként kezelik, ott az összeírás már is nagy és ugyszólván pótolhatatlan hibával kezdődik.

Az összeírás elrendelésével az volt a célzat, hogy minden évben hű, megbízható és hiteles képet nyerjünk hazánk állattenyésztésére vonatkozólag nemcsak számbeli szempontból, de arra nézve is, hogy az országban hol mit, milyen fajtát és fajt tenyésztenek, mennyi ott a felnőtt, a növendék a szopós állat stb.

Ez eltekintve, hogy állattenyésztési szempontból elkerülhetetlenül fontos és szükséges adat, de lényegesen befolyásolja az egyes helyek állatforgalmát is.

Mert a hol kevés, jelentéktelen állat van feltüntetve, ott ugyan nem igen fog senki vásárolni menni, hanem csak odamegy, a hol válogathat.

Ime tehát egy pont, mily hátrányosan befolyásolhatja egy lelkiismeretlen összeírás egy vidék állattenyésztésének fellendülését.

Nagy az aggodalom és ezt több helyről hallottam, hogy az idej haszonállat-összeírás helylyelközel nagyon sántítani fog, mert ez is egy nagyon alkalmas izgató anyag a többi között.

Ugyanis hagyományosan mintegy parancszóra minden esztendőben észlelhető azon sajnálatos és nem eléggé elítélendő fel-fogás, hogy nem szabad az állatlétszámot pontosan kimutatni,

összeírásba és itt igazán el lehet mondani: »a hány ház, annyi szokás.« Magam tudok esetet, hogy engem egy *borju* kényszervágatáshoz hívtak és mire odaértem, egy 1½ éves üszőt találtam, a mely azért volt borju a tulajdonos bemondása szerint, mert még nem hágatott meg. Tehát ilyen adatok bőven kerülnek bele.

Legnagyobb az összeírás körül a hiba ott, a hol az összeírás brevi manu, vagy more patrio történik, vagyis a bíró és összeíró közegek »emlékeznek« arra, hogy a komának, sógornak, az ágyának ennyi vagy annyi állatja van, hogy az tehén-e, tinó-e, bivaly-e, ökör-e, az mellékes, csak a létszám vágjon, a többi mellékes, mert neki igazán mellékes, hogy végeredményében az országnak 10.000-rel több vagy kevesebb tehene van, vagy 10 000-rel több vagy kevesebb tenyész-koczája.

Eleget vélt tenni, ha egy számot otthon az irodában beirt »emlékezet« után, miért menjen ő ki husz kilométerre a tanyára. Ki fizeti ezt

30-ik ábra. Leutevitzi tenyészkos 1871-ből.

mert ezzel nagyobb megadóztatás jár és ha valaha, úgy ebben az évben igazán bő talaj kínálkozik ezen hasztalan tévtan hirdetésére, mert hisz most új adótörvények életbeléptetéséről van szó. Hát ha sohase félték az előljárók pontosan összeírni az állatlétszámot de ebben az évben el lehetünk készülv. hogy az izgató anyagot fel fogják használni és bizony akad majd, a ki ennek felül, a mit végeredményben az ország állattenyésztése szenved meg.

Az állatösszeírásnak egyik lényeges hibája, hogy az összeírók a fajtákat illetőleg nincsenek teljesen tisztában és így bizony nem mindig megbízható a fajtaadat. Nagyon sok helyütt a kort illetőleg is helytelen adatok kerülnek az

meg nekem? Ez a felelet, ha kifogás tárgyát képezi az összeírás.

Tényleg ki fizeti meg? És ez az a második pont, a miért az összeírás helytelen.

Vannak községek az országban szép kis számmal, a hol egy lelkiismeretes pontos összeírás hetekig eltart, még az esetre is, ha ezt a munkát 10-en végezték és mert legtöbbször díjazás nem jár de még fuvar sem.

A bírói és előljárói tisztet tiszteletből, legjobb esetben 50—60 korona évi fizetésért egy földműves kisgazda tölti be, a kinek ugyancsak e kis fizetés és tiszteletbeli állás mellett végre a saját kenyerére is gondolni kell és ki kell mennie a szőlőjébe, a földjére a sürgős tavaszi munká

HUNGÁRIA

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPESTEN.

== Részvénytőke 6,000.000 korona. ==

Központi irodák: Budapest, IV., Károly-körút 2.

Elnök: Gr. Károlyi Imre. Alelnökök: Elek Pál és br. Fejérváry Imre. A választmány elnöke: Gr. Tisza Kálmán

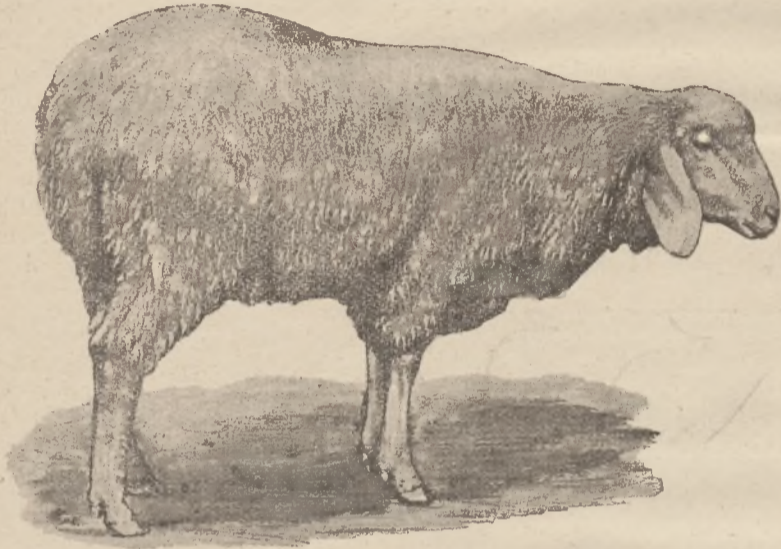
Kartellen kívül, olcsó díjakkal, előnyös feltételekkel köt: =====

Tűz-, élet-, baleset-, betörés-, szavatossági-, üveg-, jég- és **állatbiztosításokat**
(lovak és szarvasmarhák biztosítása elhullás, kényszervágás és járványos betegségek ellen.)

elvégezni (és az összeírás éppen abba az időtábjába esik).

Ugyan valljuk meg őszintén, kívánhatják-e egy kisebb képzettségű embertől, hogy mikor az ő kenyéréből van szó az ő megélhetéséről, hogy akkor legszükségesebb dolgát, melynél még az időjárással is számolnia kell, otthagyja és önzetlenül, teljes odaadással naphosszat, hétszámra a közt szolgálja? Igazán nem csodálható, ha ő arra az álláspontra helyezkedik elvégezni a teendőt, »a kecske is jóllakék, a káposzta is megmaradjon« elv alapján. Mert az megint holt bizonyos, hogy elvégzi, mert ha nem, ott a szigorú főbírói rendelet, hogy ilyen meg olyan bírság lesz.

Állatösszeírásunk legnagyobb és leglényegesebb hibájának azt tartom, hogy a kik e fontos nemzetgazdasági teendőkkkel vannak megbízva, a legtöbb esetben minden anyagi kárpótlás és díjazás nélkül kötelesek muszájból elvégezni.

31-ik ábra. Bergamói tejelőjuh.

32-ik ábra. Alföldi fésűgyapjas kos 1873-ban.

Szerintem ezt a kérdést égetően kellene rendezni, hazánk állattenyésztésének fellendítése megérdemli azt az áldozatot, hogy ez igazán tökéletesen keresztülvitéssék. Nemzetgazdaságilag az állatösszeírás is bir oly fontossággal mint a népszámlálás, mert mennél tökéletesebb, mennél fejlettebb az állattenyésztés, annál gazdagabb az ország.

Itt van a megyék állattenyésztési, ebadóalapja abból igazán kitelnék, hogy egy-egy községre egy-egy összeírónak 2–3 korona napiköltséget lehetne adni és természetbeni tuvat az összeíráshoz.

Van még ennek az éremnek egy másik oldala is, az sem hagyandó ki a számításból.

Azonban az összeíró közegnek újra végig kell házalniok a falukat akkor, mikor a szemle kapcsán az állatorvos az ellenőrzést gyakorolja, ez esetben ismét ingyen vagy legalább is annak a rosszul fizetett állatorvosnak a zsebére, ha azt akarja az állatorvos, hogy a melléje rendelt

hogy így kevesebb nőivarú állat szerepeljen, ennek megfelelőleg kevesebb bika kelljen. »Hisz uralam, ez még mind borjú, ez még csak jövőre kerül bika alá.«

Hát hogy ez a felfogás mily nagy mértékben hat károsan az állattenyésztésre, azt hiszem, ehhez igazán nem kell kommentár. De nem kell ahhoz sem, hogy véghetetlenül károsan hat ez a helytelen felfogás a tekintetben is, hogy így eltagadva a teljes létszámot az egyes apaállatok tulságosan használtatnak ki, a mi ugyancsak az állattenyésztés rovására irandó.

Legtöbbször az összeírás szándékosan tagadja le a meglévő állapotot tömegesebb betegedések esetén, hogy így azok ne kerüljenek nyilvánosságra. Ennek káros hatása abban nyilvánul, hogy ez a legjobb mód a ragadós betegségek terjesztésére.

Mindezekkel szemben tényként állapítható meg, hogy az összeírás adatok csak az uradal-

mak állatállományát tüntetik fel hűségesen; ott igazán egy fiaborjut vagy malacot se hallgatnak el, nem pedig azért, mert nagyon jól tudja, hogy nekik egyenesen gazdasági érdekük, miszerint megfelelő adatokkal szerepeljenek.

Hogy az idézett törvény illető szakasza tényleg az állatösszeírásról az állattenyésztés és állategészségügy fellendítését célozza, nyilvánvaló azon rendelkezésből, hogy uradalmakban nem kívánja a tavaszi szemlét eszközöltetni az esetben, ha az állandó állatorvossal rendelkezik, tudva azt, hogy az uradalomnak sem a létszám letagadása, sem a betegségek eltitkolása nem érdeke.

Ráműtattam részben a legnagyobb hibákra, melyek bizony nagyon is veszélyeztetik állattenyésztésünk fejlődését. E hibák megszüntetése érdekében tennünk kell valamit. Nem értem ezalatt azt, hogy drákói rendeletekkel szorítsuk az összeírókat a törvény rendelkezéseinek megtartására, hanem van egy mód és ez minden

rendelkezésnél biztosabb; honoráljuk az összeírók igazán fáradságos és terhes munkáját, használjuk fel erre a megyék állattenyésztési alapját, hisz ez ugyis e célra van létesítve, talán azzal a kikötéssel, hogy díjazást az összeírásért csak az kap, a kinek az összeírása a szemle alkalmával kifogástalannak találtatott. Azt hiszem, a kívánt siker nem marad el.

Az állattenyésztési alap részben ily célokra fordítása úgy vélem, sokkal több haszonnal lesz az állattenyésztésre, mintha abból teremtenek sine cura állásokat.

A borjú mesterséges nevelése.

Irta: Rothmayer Imre.

Minneapolis, 1913 II. 28.

Sokféleképpen próbálták már a borjú nevelésénél a tejét pótolni, de a megpróbált módszerek közül nem igen vált be egyik sem,

láthatta meg először a Hampshire valamint Oxfordshiredown és a Shropshire juhokat és megbámulhatta, a mit az osztrákok német példára Southdownnal cselekszenek és miként próbálkoznak Cotswold és Southdown verkeveréssel »új fajtákat« létesíteni, a melyekről azt vélték, hogy most már meg találtatott az eredményesebb juhtenyésztéshez a bölcsék köve. Mindezen kísérletezések közül a Paget-féle szőke-halmi lehetett volna az életrevaló; már t. i., ha azt oly tökébelektetéssel és kitartással vitetik keresztül, mint ez a kezdeményezés valóban megérdemelte. Ha Paget szerencsésebb korban és kitartóbb emberekkel működhetik, a külföld manapság Erdélyben is keresne és találna jó Crossbeth gyapjút.

Bánffy Dániel báró, Mikó Imre gróf, Tisza László (Csám), Zeyk József olyan szép lüsterfényes gyapjuval ékeskedő Lincolnshire-Czurkán juhokat hoztak fel Wienbe, hogy nem volna érthető az a csekély érdeklődés, a mit ott keltettek, ha nem magyarázhatnók azzal, hogy e korban a gyapju iránti érzék helyét elfoglalta a husra tenyésztés kérdése, még pedig lehetőleg új fajták létesítésével. Ennek a félszeg gondolkodásnak köszönhetette bizonyára sikerét a galicziai földbirtokos, Romaszky Jakab, az ő termétes horodenkai raczkáival; el nem mulasztván 4 db 3 éves ürüjének bemutatását sem, annak

▼▼▼▼▼ TARCZA. ▼▼▼▼▼

Juhászati multamból.

Hatodik levél K. I. barátomhoz.

Irta: Dr. Rodiczky Jenő.

A Práter! Mióta II. József császár azt átengedte mulatóhelyül a jó bécsieknek, sok mindenféle látványosságokban van ott részük. Időközönként kosok, anyajuhok és bárányokban is gyönyörködhetnek. Kezdvé 1821-től, midőn ott a magyarvári uradalom egy leoni kosát és anyabirkáját, Jupitert és Junot megbámulták; végezve 1898-ban, mikor egy pár megkerült klasszifikátor paizsára emelt egy Emeritus kost, nem mert ő, hanem gazdája volt — Dréher...

Azonban gazdagabb és érdekesebb juh kiállítását még nem látott a Práter, mint 1873 május 31—június 9. napjain.

A két monarchia legnevezetesebb nemes pusztoómerinó tenyésztői egybegyűltek volt ott, mintha csak a kegyetlen imperátor: Világ konjunkturának gladiatori pózába akartak volna odakiáltani: Ave Caesar, morituri te salutant! ... Másfelől a bemutatott sokféle juh fajta és keresztelés mintegy elővetett árnyéka volt a közelgő Chaosnak.

Ne félj, hogy per longum et latum elősorolom a 40 év előtt látottakat. Tartok tőle, hogy úgy

járnék, mint a mácsai román pápa a kálomista uradalmi ügyésszel. Mikor a mézes buzával szinig megtöltött kanalat feléje nyújtotta, ez erélyesen rázta üstökét Köszönöm, nem élek véle!... Azonban még sem szabadulsz meg egészen szárazon. Hiszen a multakra voltál kíváncsi, Georges Dandin, vous l'avez voulu... Nehány megjegyzést nem tagadhatok meg magamtól. Bármennyire előtérbe lépett már akkor az a műszó — Elektorál negretti — és a Negretti grófné spanyol Cabannahja után elkeresztelt termet levitézlőben volt már, mégis akadtak még elég számban, a kik ezen takarmány pusztító, nehéz gyapjuzsirt termelőknék piacot kerestek; így Fries Károly gróf, a morvaországi Csernahoráról, ki sűrűn álló gyűrűs ránczokkal ékeskedő negretti kosát (lásd 29. sz. ábrát) 500 forintra tartotta. Hogy abban az időben a birkatulajdonosok más irányban sem tudták, hogy mit cselekszenek, bebizonyította többi közt ez a nemes gróf is, a ki husáru termelése végett soudownokkal párosította ránczos anyabirkáit és azok termékeit be is mutatta. A mi közönségünk hibából, sőt látásból is ismerte ugyan az európai szárazulaton a mult század 40-es éve óta elterjedt Kent és Leicester hosszgyapjas angol juhokat és az Erdélyben megtelepedett derék angol, Paget János által oda behozott Lincolnshireket. Azonban jóformán most

mert a tejet mint természetes tápláló anyagot nem igen pótolja semmi. Az Egyesült Államok több államának gazdasági kísérleti állomása próbálkozott mostanában ezen kérdés sikeres megoldásával. Azt hiszem nem lesz érdektelen gazdátársaim előtt ezen kísérletek leírása, hisz előadhatja magát minden gazdaságban oly eset, hogy a szükség kényszeríti a gazdát arra, hogy a borjút mesterséges uton táplálja és nevelje.

Nord. Carolina államgazdasági kísérleti állomása a következő takarmányozás mellett nevelt fel kilencz borjút:

Első hét: 10 pound tej, második hét: 8 pound tej, 4 ounce zuzott zab (Rolled Oats), harmadik hét: 6 pound tej, 8 ounce zuzott zab, negyedik hét: 4 pound tej, 12 ounce zuzott zab, ötödik hét: 2 pound tej, 12 ounce zuzott zab és 0.2 pound takarmánykeverék (kukoricza, zuzott olajpogácsa és lóhere egyenlő részben), hatodik hét: 2 pound tej, 12 ounce zuzott zab és 0.4 pound takarmánykeverék, hetedik hét: 2 pound tej, 12 ounce zuzott zab és 0.6 pound takarmánykeverék, nyolcadik hét: 2 pound tej, 12 ounce zuzott zab és 0.8 pound takarmánykeverék, kilencedik hét: 2 pound tej, 12 ounce zuzott zab és 1 pound takarmánykeverék, tizedik hét: 12 ounce zuzott zab és 1 pound takarmánykeverék, tizenegyedik hét: 12 ounce zuzott zab és 1 pound takarmánykeverék, tizenkettedik hét: 12 ounce zuzott zab és 1.2 pound takarmánykeverék, tizenharmadik hét: 12 ounce zuzott zab és 1.2 pound takarmánykeverék.

A zuzott zab adagolása a következő módon történt: egy gallon forró vízhez hozzákevertett 12 ounce zuzott zab, ezen keverék le lett tűzve a vérmérséklet hőfokára és közvetlenül az abrakolás előtt a tejhez hozzákevertetett. A borjuk ezen takarmányozás mellett szépen fejlődtek. A borjuk felnevelése a jelzett takarmányozás mellett a tizenharmadik hét végéig egyenként 12.50 dollárba, addig a tejen nevelt borjuk felnevelése a jelzett időpontig 26.96 dollárba került.

Illinois állam gazdasági kísérleti állomása négy, egyenként tizenkét borjuból álló csoporttal kísérletezett. A feltevés az volt, hogy a legjobb esetben 150 pound teljes tej és 400 pound sovány tej szükségeltetik egy borju felneveléséhez. Ezen jelzett tejmennyiségből egészen 50 napos koruktól kezdve minden nap egy pounddal kevesebbedett az adag, úgy hogy a 60 naptól kezdve semmi tejet már nem kaptak a borjuk. A tej helyett nem kaptak a borjuk semmi különösebb erőtakarmányt, hanem kukoriczát (zuzott állapotban) és kifogástalan jó szénát. Ezen kísérlettel be lett bizonyítva, hogy ez uton is minden nehézség nélkül felnevelhető a borju s ezek épp oly erősek, mint a korukbeli tejen nevelt s a kísérletnek alá nem vetett borjuk.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Sertéshus eltartása.

Városban lakom ugyan, de van egy kis tanyám, honnét füstölthust, disznóhust, kolbászféléket, sonkát szállítottak be háztartásomhoz, de akárhogy mesterkedünk is, mégis mindig elromlik belőle valami, pedig elég hűvös éléskamarával rendelkezünk. Mit csináljunk, hol tartsuk a legromlandóbb dolgokat, vagy hogyan kezeljük, hogy azok legalább pünkösdig jó, élvezhető állapotban maradjanak? Sz. S.

Kérdés. Legelő bekerítés.

Cseléd megtakarítás céljából a növendékmárha legelőt óhajtanám bekeríteni. Kérek szives tanácsot arra nézve, mily kerítést alkalmazzak, hogy az olesó és megfelelő legyen, azaz a marha ki ne buj hasson s meg ne sértse magát. B. A.

Felelet. Husjuh című kérdésre.

Homokos vidékre alkalmas, különleges juhajtánk bár ezidő szerint nincs, de bármelyik hosszugyapjas juhot tenyésztés alá foghatjuk, tehát a magyar juhot, raczkát, cigályát is. Tenyészanyagért nem kell messze, pláne külföldre menni, hanem a juhtenyésztő terület szomszédságában, közelében, vagy bárhol hazaszerte, a hol találjuk, szerezzünk be választott bányákat, esetleg eladó anyatörzset (a kosokat azonnal értékesítvén); ha ilyet nem kapnánk, keressünk olyan tenyészeteket, melyekben a mustrálás okául nem egyedül a rokkantságot, hanem a fölös számot is tekintik; vegyük meg e kimustrált anyagnak gondosan kiszűrt javarészét, ha kell, emelt áron is. Az így összeállított anyatörzshozassunk a Kassai Gazdasági Akadémiától honosított friz (törzs, hus-, szaporulat-, tej-, szőrzet-termelés tekintetében kifogástalan) kosokat, de az előjegyzést ideje korán tegyük meg, mert nagyon kapósak. (V. ö.: Bölöny: A Keleti Friz Juh, Kassa; e lapok 1912. 52-ik száma.) Az így beállított és természetesen minden bányaválasztás után mustrált törzsből 3—4 év alatt oly pompás falkát nevelhetünk, melyben örömnünk lehet. Végül még csak azt, hogy a legelőt ne terheljük meg túlságosan, mert a juh faj természete — de ugyan melyik állatfajé nem — edzett, erős egyedek neveléséhez a legelőt megköveteli, a mi az időnkénti jászoltakarmányozást nem zárja ki. Végh Kálmán Matyás.

Felelet. Pekingi és tehér futó kacskák keresztezése cz kérdésre.

Már több ízben adtunk tanácsot a „Gazdasági Lapok“-nak ugyanezen rovatában. A kérdéstevő a keresztezést következőképpen üzze: Vegyen fehér futókacsáira kis, de igen tipikus pekingi gácsért. A keresztezésekre nagyobb, a harmadik ivadéka még nagyobb és a negyedikre a legnagyobb gácsért. A pekingi tojókat pedig keresztezze a lehető legnagyobb fehér futó gácsérral. A keresztezés ivadéka ismét 1 évig nagy fehér futó gácsért. A harmadik és a többi éveken pedig vegyen a fentebb fehér futó tojó alanyból

kiindult keresztezés produktumaiból fokozatosan nagyobb és nagyobb gácsért és azután használja jól az állattenyésztő egyik főkellékét, mely, sajnos, még a magyar jury tagoknál is legtöbbször hiányzik: a szemét. Mindig a pekingi jellegűeket használja a tojatenyésztésre, de mindig a testnagyságot fokozatosan és nem ellentétek összehozása révén fejlessze. A tojáshozamot pontosan ellenőriznie kell. Tenyészkiválasztás az egész vonalon! B. G. F.

Felelet. Mélyített istálló cz. kérdésre.

Ha utig elég alomszalmával rendelkezik kérdéstevő, akkor bátran mélyítheti istállóját s bent hagyhatja hízói alatt 2 hétig a trágyát minden veszély nélkül, csak bőven almozzon és a nitrogén lekötésére ne sajnáljon naponta fejenként 1 kg. trágyagipszet elhinteni minden almozás előtt. Ez csak 2 fillérbe kerül, ha nagyban szerzi be s a megkötött légeny is bőségesen visszafizeti e csekély kiadást, de az állatok jobb étvágya s egészsége is jutalmazza e téreni fáradozását. A kéthetenként ismétlődő trágyakihordás után azonnal kettős adag gipszet hintessen el s nem fog ártani a jászlakat, falakat és járdákat időközönként (2 havonként legalább egyszer) fertőtleníteni, mire többek között a nyers lysoform nagyon alkalmas.

Ha pedig kihordják a trágyát a telepre, ott is tessék gipszzel behinteni, vagy földdel legalább 10—15 cm. vastagon befödni.

Végül megjegyzem, hogy ha a hízókat gondozó cselédek már készen kapják a takarmányokat s nem kell nekik azok előkészítésénél is segédkezni, akkor 30 darabra, különben 20 darabra kell egy egyén. F. Z.

APRÓK.

Németország husfogyasztása.

Németországban tudvalevőleg nagy a hushiány s emiatt oly borzasztó a husdrágaság, hogy már hónapok óta a parlamenti pártok s a polgárság minden rétege azon fáradoznak, hogy a baj enyhítésére a német határok megnyitassanak s a külföldi husbehozatal előmozdítására a husszemle törvény enyhíttessék, a husvámok pedig vagy halyon kívül helyeztessenek, vagy legalább is a minimumra szállíttassanak le. A német fogyasztók e mozgalomával kapcsolatosan érdekes lesz megismerkedni a német husfogyasztással, a mire nézve ma már teljesen megbízható statisztikai adatok állanak rendelkezésre. A legpontosabb idevágó statisztikai adatokat Szászország szolgáltatta, azon a réven, hogy ott a vágóhídi adó már jó régóta fennáll. A többi helyekről újabb keletiek az alábbi adatok, a mik azonban leginkább csak a marha- és sertéshusra vonatkoznak.

Berlinben például évenként egy-egy fejre (a zárjelben levő számok tíz évvel előbbi adatokat jeleznek) 19.01 (17.8) kg. marhahus, 4.51 (4.02) kg. borjuhus, 31.5 (27.1) kg. sertéshus, 4.73 (3.81) kg. juhhus és 0.98 (0.60) kg. lóhus esik, a vadés szárnyas baromfi huson kívül, mikre ma sincs

igazolására, hogy Hampshire vérel Beszarábiai raczkákkal létesített termete mennyire hízekony. Arra, hogy ez a keresztezési termék csekély vérállandóság mellett nélkülözi az edzettséget és gyapja a kívánatos szilárdságot, arra ugyan nem gondoltak bizony a hazai intéző körök sem, úgyhogy egyedül a májméteynek köszönhető, hogy a horodenki raczkák hazánkban csak muló kárt okozhattak. Felette érdekes jelenségül felemlíthetem azt is, hogy a Franciaországból küldött anyagban, míg még mindig praedominált a rambouillet birka, addig több német kiállító hozott már Wienbe korai francia husmerinót. Mikor azonban megkérdeztem az egyiket, hogy milyen fajtabeli egy nekem szemétszurt kos, azt a feleletet nyertem, a melyből a tudatlanságom miatti guny kihallatszott: Ach Herr Je! dass ist eben ein faltenloser Rambouillet Bock! tehát ránc nélküli rambouillet, magyarán fából vaskarika.

Ügyet nem vetve erre a furcsa kioktatásra, tovább faggattam: És volna-e oly szives velem ezen ránc nélküli soít disant — rambouillet származási helyét is tudatni? Oly sok helyről vásároltattam, hogy most igazán már nem emlékszem rá! volt válasza — de a juhászati igazgatóm feljegyezte. Attól tudtam meg tényleg, hogy a soi sonnais-ból került.

A mint a vak tyúk is buzaszemet talál néha, de nem tudja, vajjon Triticum vulgare, Turgidum,

Durum vagy éppen Polonicum-e, úgy kerültek a francia — német nagy náboru után egyes német nyájukba rambouillet kosokkal korai francia husmerinók is, a nélkül, hogy ezen értékes terméte tenyésztése iránt tájékozva lettek volna, a mi megmagyarázza a németeknek ezen a téren általában nagyon gyarlóska sikereit. A francia rambouillet azonban másfelől nemcsak oly nyájukba került regenerátorul, a melyek ezzel már a wieni közkiállításra is dicsekedtek (mint Heine, Narkau, Zieckermann, Hungersdorf), hanem oly nyájuk is, a melyek körömszakadtáig tiltakoztak az ellen, mint Steiger S. Adolf Leutewitzben.

Azt hirdette u. i., hogy eredeti spanyol vérből származó nyája 1840. óta csak 100 merinó vérben, minden vérkeverés mellőzésével lett tenyésztve.

Aczél Péter akkori aradi főispánnal, ki maga is birkát és mangaticzát állított Ri Boros-Jenőről, megtekintve a leutewitzzi szép, formás terméti birkákat (lásd 30 sz. ábrát), így kiáltott föl: »Ennek a száznak ördöge van.« Volt pedig rambouillet kosa és jó szeme, hogy ivadékaikból csak azokat tenyésztette tovább nyájában, a melyek — quadráltak.

Igy folyt a francia vér használata titokban, 1879 ig, mikor két kost Oroszország részére 1000—1000 rubelért megvásároltak volt, egyben be is vallották nyíltan, hogy bizony az ő szövet-

gyapjas irányzatuk csak a rambouillet vér igénybevételével inaugurálhatták.

A németek kiállításából különösen megemlítendőnek tartom Magnus báró Drehsa Southdownjeit (lásd 26. sz. ábrát, Drehsai southdown 1873-ban, lásd e lapok 10. számában 59 oldalon, mert nemcsak egyike volt a Németországban legnagyobb (600 anya), hanem legregibb keltű (1857) Southdown tenyészeteknek. A mint Magnus nem sajnálta a költséget, hogy vérfelfrissítésre a legjobb angol nyájukból szerezze az anyagot (Walsingham lord, Mertonhal stb.), tőle is jó pénzen vettek kosokat, többi közt a magyaróvári főhercegi uradalom és a gazdasági akadémia.

Visszatérve a magyar kiállításra, még csak a következőket akarom elmondani. Ott volt Csuny, (de már Henkel-Donnersmark gróf kezén), Gutor (Czilchert Béla neve alatt) és még sok más törzsnyáju, a melyeket az idők mostohasága elsöpört a föld színéről, mint egy porszemet... A Wienben szerepeltek közül még csak az egy Tótnegyér (Ondrohó) áll fenn oszlopként, hirdette a régi dicőségét; de Uland szavával élve: auch sie kann stürzen über Nacht...

A Wienben sorompóba lépett magyar fésűs gyapjas nyájuknak meg öppenséggel nem maradt fönn egyike sem. Az annak idején méltán jó hirnek örvendő csáki tenyészet (most már Geist özvegyének kezén). A kosok gyapja a

pontos statisztika. Szászországban a marha- és sertéshus fogyasztás 90%-át teszi az összes husfogyasztásnak. Érdekes a szászországi husfogyasztás fejlődése. 1850-ben Szászországban fejenként fogyasztott a lakosság 7.1 kg. marhahúst és 11.8 kg sertéshúst, 1860-ban a marhahus fogyasztás kitett 9 kg.-mot, míg a sertéshusból 13.2 kg.-mot. 1870-ben ezen husokból 9.60, illetve 13.6 kg. volt a fogyasztás; 1880-ban 11.1 kg.-ra, illetve 18.1 kg.-ra emelkedett a fogyasztás; 1890-ben 14.0, illetve 20.6 kg.; 1900-ban 15.3, illetve 25.9 kg. volt a fogyasztás, míg ellenben 1910-ben ez a szám 17.1, illetve 27.6 kg.-ra növekedett. Összehasonlítva ezeket az adatokat, azt látjuk, hogy az elmúlt 60 év alatt a fejenkénti husfogyasztás 19 kg.-ról 44.7 kg.-ra növekedett, tehát több mint megkétszereződött. A husfogyasztás emelkedése természetesen elsősorban a munkabérek javulásával magyarázható. A míg azelőtt csak ünnepnapokon élvezhetett a szegényebb néposztály huseledelt, addig ma már az ipari viszonyok és a munkabérek javulásával a hus ugyiszólván mindennapi, nélkülözhetetlen élelmiszerré vált. Hogy ha általában a német fejenkénti és évi husfogyasztást 50 kilogrammra vesszük és ezt a mennyiséget 365 napra elosztjuk, úgy egy napra 137 gramm, vagyis valamivel több, mint egy-nolczed kg hus esik fejenként. Ez a mennyiség, tekintve hogy nem tiszta hus, hanem csont és faggyú is, továbbá, hogy eme husmennyiségnek három étkészésre elosztva kell elégnie lenni, nem tünteti fel a husfogyasztási viszonyokat valami rózsás színben s a nehéz munkával foglalkozó egyéneknek ez nem is elegendő, a miből következik, hogy a hiány pótlására a család többi tagjaitól lesz bizonyos mennyiségű hus elvonva, mert többet a horribilis drágaság miatt vásárolni nem lehet. Ezt a valóban viszály állapotot érzik egész Németországban és ezért óhajta a fogyasztóközönség a határok megnyitását, még pedig nemcsak a husbehozatal, de főként az élő állatok előtt is.

A munkásosztály a legnagyobb husfogyasztó, ezt igazolják a német adatok. Am ennek az osztálynak intelligenciája egyre fejlődik és keresete is növekedik, a mivel egyidejűleg és kapcsolatosan nőnek az igények is, főleg a táplálkozást illetőleg. Minél fejlettebb valamely városban az ipar, annál nagyobb ott a husfogyasztás is, a mit igazolnak a következő pontos statisztikai adatok: Metzben 70.72, Münchenben 73.32, Berlinben 73.50, Kielben 73.82, Mannheimban 79.90, Lübeckben 97.66 és Wiesbadenben 102.21 kg. husfogyasztás esik évente egy-egy lakosra még a mai viszonyok mellett is, a mikor hushianyról és megfizethetlen drágaságról panaszkodnak. Hogy pedig milyen arányu lenne a fogyasztás husbőségben és illő ár mellett, az könnyen elképzelhető, ha tudjuk, hogy ma Németország az első iparállamok egyike s a német munkásság intelligenciája magasfoku, a mi azt jelenti, hogy igénye is fejlett, a minthogy a szármok igazmondása szerint a német nép a legnagyobb husfogyasztók egyike.

lapoczká táján mérve 7 cm. magas volt és a nyáj kezelője azzal dicsekedett, hogy 1872-ben az egyik kosról 18 bécsi font és 8 latot, a másiktól éppen 21 bécsi fontot (11.760 kgr.) nyírt. Dehát nem mondhatta meg, mert maga sem tudta és gondolta, hogy ezen nagy súly mennyi tényleges gyapjuanyagának felelt meg.

Mint a csákió tenyészet a Fazekas Gedeon-féle Lekehalmán eredetileg szintén a német juhászok kezén az Alföldre durva merino meszticek származéka volt, a melyek S. T. gyapját már Fazekas Károly finomította volt P. S.-ra, növelvén a benőttséggel a nyírósulyt is. Megemlítem, hogy vérfelújításra egy ízben a Wienben szintén kiállító Lehmann Róbert nitschei negretti nyájából szereztek kosokat, de azzal, belátva az elkövetett, hibát csakhamar fölhagyott Fazekas Gedeon, hogy Holtz R.-tól Saatelban vásárolt 30 drb hasasanya és 2 drb tenyészkössal helyesebb irányban kezdjen dolgozni, a minek törzsnégyje kosainak fokozott keresletét és javulót árait (300 K.-ig) köszönhetette.

Birtokomban van még néhány Wienben szedett Lekehalmi gyapjumintám, melyek 6.5 cm. fűrsmagasság mellett prima 2 sortimentumban, erőteljes szálhü fésűs gyapjunak képét mutatják.

A porzsákosi 1864-ben Monostorról vett anyaggal Losonczy Mihály által létesített nyájban Simsdoiff és Nischéből szerzett javítókosok-

Pulykahizlalás angol és francia módon. Az angolok karácsonya híres arról, hogy akkor minden valamire való család asztalán ott diszlik a sült pulyka és ez ősi szokás szerint egészben lesz az asztalra föltálva s a házigazda ünnepélyesen és gyakorlott ügyességgel szeleteli fel. Am nemcsak éppen karácsonykor, de máskor is előszeretettel fogyasztja az angol a pulykapecsenyét, csak éppen a fő-szezon a karácsony és az újév tája, a mikor Norfolk, Cambridge, valamint a francziák Normandiája és Sologne, megszámlálhatatlan mennyiségben küldik a jól kihizlalt pulykákat a Mark-Laneba, vagyis a londoni vásárcsarnokokba. A norfolki és cambridgei hizlalók valóságos virtuozitással üzik a pulykahizlalást, bár az is igaz, hogy az utóbbi időkben a francziák nemcsak beérték, de egyben-másban túl is szárnyalták őket. Az angolok még mindig nagyobb és nehezebb pulykákkal jelennek ugyan meg a piacon, de a francia pulykák minősége sokkal jobb és nincs messze az idő, mikor a francia tenyésztők nemcsak a kvalitással, de a testméretekkel is beérik angol kollegáikat. Az angol hizlalókban a zabdara, pohánkaliszt és a finom árpadara képezik a hizlalás alaptakarmányát. Ezeket a finom darúkat aludttejjel gyurják össze és melegen adják az állatoknak. Sokan még fött burgonyát is kevernek a főnti eleség közé. A fő azonban a hizlalásnál a finish. (Amint tehát látható, nemcsak a löversenyél, de a pulykahizlalásban is helyet talál ez a technikus-terminus.) Ez a finish 2—3 hétig tart s ezzel végződik a hizlalás, és ez időben az angol hizlalók a takarmányhoz naponta és darabjára számítva 15 gramm zsirt is adnak. Naponta egyébként csak kétszer etetnek, reggel és délután s a míg reggel a dara és zsir keveréktakarmányt etetik, délután ellenben csak a szemes árpa, zab vagy kukorica etetés szokásos. A hizlalás ideje alatt a pulykákat fedett színekben tartják, a melyeknek eleje fal helyett dróthálóval van ellátva, hogy így a friss levegő állandóan ott czirkálhasson, mert a jó levegő egyik sine qua non-ja az állatok jó egészségének és a hizlalás sikerének. A tisztaságra is nagy gondot fordítanak; az aljazó szalmát gyakran, majdnem naponta változtatják, az ürörudakat naponta tisztogatják és három lábnyi magasba helyezik el a földtől. Sok pulykát nem tesznek egy helyre; egy-egy pulykára ugyanis 10 négyszöglet területet számítanak s még így is gondoskodnak arról, hogy egy rakás homok és durva kavics álljon a pulykák részére az ölben, hogy abban kényük-kedvük szerint fürdőhossenek és tisztálkodhassanak.

A francia hizlalók egészen elütőleg járnak el az angol hizlalási módszertől. Egyébként náluk is a pohánka (tatárka) képezi a hizlalásban, illetve a takarmányban a főtenyészöt, ennek, valamint a lefölezött tejnek jutván az oroszlanrész a kivivandó jó eredményben. A normandiai és solognei hizlalók azonban, ellenkezőleg az angolokkal, nem zárják el a hizlalóba fogott pulykákat, hanem kijáratják a legelőre és hazahajtatva, otthon is jó és bő eleséggel traktálják

kal igen jól benőt, formás, a lekehalmiaknál valamivel kisebb állatokat tenyésztett ki, melyek alföldi viszonyainknak egy időben jól meg is feleltek. A nyájnak utolsó Mohikánjai — mint Losonczy Mihály barátom maga beszélt el nekem — a nála bekvártélyozott katonák gyomrában találtak sirhelyet. Sic tansit gloria...

Utólján, de nem utolsónak említem föl Fehér Lajos Pusztá-Monostori fésűs juhászatát, mely Hevesmegyének egyik ismertebb fésűs juhászata volt. Tulajdonosa, ki Wienben már Szajjából állította ki birkáit (lásd 32. sz. ábrát) az elsőnek egyike ramhouillet vért is alkalmazott. Fehér sok tisztelői közül különösen emlékezetes előttem az erki közbirtokosság nesztora, bártfai Szabó Pál, a ki még 70 éves korában csakis fején lötte a repülő vadat. Egy ebéd alkalmával felköszöntötte illetéknéppen:

A mennyi szőre vagyon
Egy jó merinó kosnak:
Kívánok annyi jókat
Barátunk Fehér Lajosnak.

Magam sem tudtam, hogy elmosolyodtam; de a sasszemű öreg észrevette. Nem jó a rim? kérdezte tőlem évődve. A rim nagyon jó, Uram bátyám! — válaszoltam — de a kívánt jók nem sokat érők... Egy jó merinó kosnak nem szabad, hogy csak egy serte- vagy kutyaszőr szála legyen! Nagy nimet vagy öcsém, szólott az öreg

őket. A hizlalás utolsó időszakában, az u. n. finish alatt, lesznek csak a pulykák elzárva s ekkor megfőzött és átreszelt burgonyát adnak nekik pohánkalisztal és lefölezött tejjel elegyesen. Ez így megy nyolc napig s akkor kezdetét veszi a tömés a főnti eleségből gyurt hüvelykujj nagyságu gombócokkal és dióval. A galuskat és a diót ebben gyakorlott tömő asszonyok kézzel tömik be az állatba s a nyak, illetve a nyelöcső simogatásával siettetik a betömött eleségnek a begybe jutását. A diót feltörve, csak belét tömik be, s egy a galuska, mint a dióadagot napról-napra egy-egy darabbal szaporítják, úgy, hogy például a tizedik napon 10 darab galuskát és 10 szem diót tömnek be a pulykába. Ez a francia finishelési eljárás s ez adja meg a francia hizlott pulykának a felülmúlhatatlan ízt, a huslinomságot és porhanyóságot, a páratlanul jó kvalitást, a mit az angolok is olyannyira dicsérik. A francia baromfitarmokban a készre hizlalt pulykát nem ölik le, hanem megtöjtik állítólag, mert így jobb a minőség. A francia hizlott pulykák így darabonként 7—9 frankon kelnek el a kereskedők körében, a kik azután London és Páris piacaira szállítják s nagy haszonnal adják el a direkt fogyasztóknak.

HIREK.

Személyi hírek: A király a földművelésügyi miniszter előterjesztésére dr. Csernovics Diodor miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott osztálytanácsost, aradi jószágigazgatót, miniszteri tanácsossá, Jánosy Győző királyi tanácsos jószágfelügyelőt, a VI. fizetési osztályba jószágigazgatót nevezte ki, Pókay Dezső és Szász István jószágfelügyelőkné pedig a jószágigazgatói címet és jelleget adományozta. Azonkívül Pokorny Tódornak, a mezőgazdasági muzeumhoz beosztott terkepésznek, a muzeumi őri címet adományozta. A király Réthfalvy Gyula jószágigazgatósi segédhivatali igazgatónak buzgó szolgálata elismerésül a segédhivatali főigazgatói címet adományozta. A m. kir. földművelésügyi miniszter az 1908. évi XLVII t.-cz. 52. §-ának rendelkezése alapján alakított budapesti borvizsgáló szakértő bizottság elnökévé dr. Wartha Vincze miniszteri tanácsost, a királyi József-megytem nyugalmazott tanárát, továbbá ezen bizottság tagjaivá dr. Drucker Jenő kir. tanácsost, a magyar szőlősgazdák országos egyesülete igazgatóját, Forster Elek gyulakeszi földbirtokost, Görgey Gyula cs. és kir. kamarás, tálljai földbirtokost, Hertelendy Ferencz főrendiházi tagot, Koricsánszky Jánost, a m. kir. állami Miklós-szőlőtelep nyúg igazgatóját és Lindmayer Ferencz nekességvárosi törvényhatósági bizottsági tagot, az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélpénztár tiszti személyzetének létszámában ideiglenes minőségben dr. Mayer Árpád budapesti orvost a IX. fizetési osztályba pénztári főorvossá; Técsi László okleveles gazdát a földművelésiskolák tanszemélyzetének létszámába ideiglenes minőségű gazdasági gyakoronokká nevezte ki.

nevetve — de nem értesz a licencia poetica-hoz...

Bezzeg értettek hozzá a nagy német juhosztályozók mindenha! mind ezt már Wienben, azután Hamburg, Lipcse, Danzig, Boroszló, no még egy kicsit Budapesten is observálhattam.

Az olaszok kiállított állatai közül csak a Bergamoiak (31. ábra) maradtak emlékezetemben. Látam köztük éves kos bárányt 76 cm. marmagasság és 85 cm. törzshosszúsággal és nehéz csontu otromba testállásu öreg kost, a melynek, bár sok földet bejártam, nem akadtam a párjára, bár még a Segantini vásznain is kerestem, ki életében sokszor pingálta bergamói juhok sokaságát. A mint ott állt előttem bankár orru lehorgasztott fejjel és »baissehangulatu« lelógó fülekkel, modellül szolgálhatott volna egy »kiharangozott« börzelátogató képéhez.

Arany mondás, hisz Arany mondja: A kolbász is elfogy, akár milyen hosszú... Hogyne legyen türelmed is már fogytán. De úgy voltam visszaemlékezéseimmel, mint G. barátom kismárki találkozásunknál a jőfele egri bikavérrel. Hiába mérsékeltem: T. vadár, meg talál ártani! csak azt felelte rá: Freund! der Löwe hat Blut gerochen. De hát azért csak betejezem mondókáimat, még pedig a hevesi nóta szavaival: ha hosszadalmassagommal véttetem történetből: bocsáss meg tiszta szivedből.

**Pozsonyvármegyei gazdasági felügye-
lőség** jelentéséből a következő adatokat közöl-
jük. Beszereztetett a lefolyt évben 170 drb te-
nyészbika és 100 drb tenyészkan. 140 drb
tenyészsző és 508 drb tenyészkozca. Kioszta-
tott 380 drb baromfi Segély adatott: állatdija-
zásokra 1945 K., apaállatgondozóknak 630 K.
Tenyészállatbeszerzésre és pedig: bikákra
19.962 K., kanokra 3419 K., üszökre 25.566.41
K., koczákra 25.862.40 K., baromfiakra 3929 K.
Kantartásra 50 K., nyulakra 65 K. Végül 18 köz-
ségben 297 k. hold legelőfelújításhoz 11.744
K-val járult hozzá az állam. A számok beszél-
nek s a felügyelőség vezetőjét Tölg Gyula főfel-
ügyelőt és Kövy József segédfelügyelőt minden
szónál jobban dicsérik.

Bikavásárok. A **Csikmegyei Gazdasági
Egyesület** március 31-én tenyészbikavásárt
rendez Csikszeredán. A vásár iránt nagy az
érdeklődés az erdélyrészi gazdák körében. — Az
Aradvármegyei Gazdasági Egyesület az
aradi m. kir. gazdasági felügyelőséggel karöltve
toló hó 13-án rendezte Aradon XII. tenyész-
bikavásárját, mely a következő eredménnyel
végződött. Be lett jelentve a vásárra 127 te-
nyésző részéről 197 drb simentháli, 3 drb
pinzgauai és 24 drb magyar fajta, vagyis össze-
sen 224 drb tenyészbika. Eladatott összesen 92
drb 760 korona átlagárban. — A **Temesvár-
megyei Gazdasági Egyesület**, a Délvidéki
Földmivelők Gazd. Egyesületével és a m. kir.
gazdasági felügyelőséggel karöltve f. évi márci-
us hó 13-án Temesvár országos vására kere-
tében IX. tenyészbikavásárát rendezte, mely
minden várakozáson felül sikerült, úgy anyagra,
mint felhajtásra nézve, úgyhogy az a vármegye
szarvasmarhatenyésztésének igen szép felle-
dülése mellett tanuskodott. Összesen 151 drb
bika lett felhajtva, melyek közül a gazdasági
felügyelőség 56 drb-ot 700 K átlagos árban vá-
sárolt és a községeket 20%-os árhozzájárási
kedvezményben részesítette. — A **Fejérmegyei
Gazdasági Egyesület** f. hó 13—14-én
tartotta meg VII-ik tenyészbikavásárját Székes-
fehérvárott, melyre 39 tenyésző 115 drb bikát
hajtott fel. Ebből a tenyészapaállat-vizsgáló-
bizottság Szűts Jenő alispán elnöklelte alatt 64
drb-ot látott el az egész vármegye területére
érvényes tenyészvizsgálóval. Eladatott 71 drb,
ebből 61 drb-ot a vármegyei gazdasági felügyelő
vásárolt meg és a községeknek 20% enged-
ménnyel kiosztotta. A vásár összforgalma 55.809
korona volt. A legalacsonyabb ár 550 korona, a
legmagasabb 1150 korona, átlagár 825 kor-
ona volt.

**A Sopronmegyei Szarvasmarhaellen-
őrző Egyesület** e hó 14-én tartotta évi köz-
gyűlését Seligman Kelemen elnöklete alatt,
melyen a földmiv. miniszterium megbízásából
dr. Tóth Loránd és Skita Mihály jelent meg. Az
ellenőrző egyesület tag és tehénlétszámáról tété-
tett jelentés szerint ezen egyetben ezidőszerint
két körzetben 12 tehéneszretnek 1000 drb tehene
van. Az ellenőrző egyesület első évi működésé-
nek eredményeiből részletes kimutatások ter-
jesztettek elő, a melyből a főbb adatokat közöl-
jük. Az 548 ellenőrzés alatt állt tehén évi átlag-
fejtése 3042 kg. tej volt 3.63% zsirtartalommal.
Legnagyobb fejési átlagot érte el az I. számmal
jelölt 77 tehénből álló tehéneszret, melyben a
tehenenkénti évi átlagos fejés 3632 kg. volt. Az
ellenőrzés alatt állt tehének közül 5 drb 5000
kg.-nál több, 75 drb 4—5000 kg. és 182 drb
3—4000 kg. tejet adott. Az évi tejmennyiség
tekintetében legjobb tehének a II. számú tehe-
nészretnek 90. számú rajnai fajta tehene talá-
latott 5884 kg. tejjel, zsirtartalom tekintetében
legjobb találatot a IV. számú tehéneszret
31. számú tehene, sopronmegyei tájfajta 5854
kg. tejjel 4.01% zsirtartalommal, 234.68 kg.
összes zsirtartalommal. Az eredményekből
megállapították, hogy a sopronmegyei tájfajta
tejtartalom tekintetében is kiváló, a mennyiben
227 drb sopronmegyei tájfajta tehének átlagos
évi tejmennyisége 3210 kg. volt 3.67% zsirtar-
talommal. Ezt a fajtát csak 30 drb rajnai tehén-
nek 3315 kg. átlagos tejmennyisége mulja felül
mindenesetre jóval kevesebb zsirtartalommal.

Fejérmegyei Tejellenőrző Egyesület
f. hó 10-én tartotta választmányi ülését Lintner
Sándor elnöklete alatt s tudomásul vette titkár
azon jelentését, hogy az egyesület, mely mult
évi november hó 1-én kezdette meg működését,
zavartalanul működik. Az I-ső körzetben 455
drb bejelentett tehénlétszámból ezidőszerint
290 tehén s a II-ik körzetben 366 tehénlétszám-

ból 263 tehén áll fejési és zsirtvizsgálat alatt. Az
egyesület jelenlegi készpénzkészlete 4823 kor.
02 fill. Dr. Pajzs Gyula rászalmási földbirtokos
80 drb tehénnel a Tejellenőrző Egyesületbe f.
évi május hó 1 től tagul felvételre.

A csáki m. kir. tejmunkásképző-iskola
igazgatósága az egy éves tejmunkásképző-isko-
lai, teljesen ingyenes tanfolyamra, mely két
félre van osztva, ezennel pályázatot hirdet.
Kezdődik a tanfolyam október hó 1-én, illetve
április hó 1-én és tart egy évig, azaz a követ-
kező év szeptember, illetve március végéig. A
folyamodványok minden év április 15-ig, illetve
szeptember 1-ig, a földmivelésügyi m. kir.
miniszterhez czimezve az iskola igazgatóságá-
hoz nyújtandók be. Feltételek az iskola-igaz-
gatóságnál Csák (Temesmegye) tudhatók meg.

Lengyel sertések behozatala. A felvi-
déki kirendeltség 648 kigazdának több neme-
sített lengyel sertést közvetített. E tenyészser-
teket a gazdasági felügyelők vásárolták a
helyszínén. Elhullás alig történt. Az import
a felvidéki gazdák körében nagy népszerűséggel
találkozott. Több gazdasági egyesület, a sikeren
felbuzdulva, a földmivelésügyi kormány segítsé-
gével óhajta a jól bevált sertésfajtát elterjesz-
teni az északi vármegyékben.

Az Országos Halászati Egyesület most
tartotta rendes évi közgyűlését Tallian Béla
báró elnöklésével. Az elnök üdvözlőszavai után
Répássy Miklós miniszteri osztálytanácsos ol-
vasta föl az egyesület mult évi működéséről
szóló jelentést. Szólt az élő halak vasuti szál-
litása, az új vámtarifa, a robbanóanyag hasz-
nálata, a sporthorgászat előmozdítása, a halá-
szati tilalom rendezése s a vízi rendőrség szer-
vezése érdekében kifejtett tevékenységről, majd
utalván arra, hogy szakkérdésekben a földmi-
velésügyi kormány milyen nagy súlyt vet az
egyesület véleményére, örömmel jelenti, hogy
az egyesület vagyona meghaladja a tizezer kor-
onát s a tagok száma is folyton gyarapodik. A
zajos helyesléssel hallgatott titkári jelentés el-
fogadása után több új tagot vettek föl. Tárgyal-
ták a földmivelésügyi miniszter átiratát a Halá-
szati című szaklap átvételéről. Végh János is-
mertette az OMGE megkeresését a magyar
mezőgazdasági vámpolitikai középpont szerve-
zése ügyében és az egyesület nevében Gosz-
thonyi Mihály dr.-t bízták meg a halászok érde-
keinek képviselésével. A számadás jóváhagyása
és a költségelőirányzat megállapítása után meger-
ősítették az egyesületi tisztviselők alkalmazá-
sát, mire Simonffy Gyula királyi erdőmérnök
tartott érdekes előadást a kincstári halászatról.
Ismertette előadásában a külföldi és a magyar-
országi törekvést s hosszasan foglalkozott a
halászati ismeretek tejesztése érdekében szük-
séges teendőik megjelölésével. Az előadást zajos
éljenzéssel fogadták.

**Az állatbetegségek összegezése 1913.
március 16-án.**

A betegség neve	Összesen		A mult heti állapot- hoz képest		A többi kevesebb	
	közé- ség	udvar	közé- ség	udvar	közé- ség	udvar
Léptlene	118	119	—	—	11	10
Veszélyesség	219	225	10	11	—	—
Takonykó	34	35	—	—	3	3
Ragadás száj- és kö- römfájás	12	16	2	5	—	—
Juhhimlő	16	22	1	3	—	—
Ivarszervi hólyagos kiütés	37	85	13	33	—	—
Rühkór	237	379	22	60	—	—
Bivalyvész	1	1	—	—	—	—
Sertésorbanecz	53	106	—	—	5	1
Sertésvész	280	684	—	—	15	31

Vásári tudósítások.

Budapesti szarvasmarhavásár.
Hivatalos jelentés. 1912. március 18.

Felhajtás és árak:

743 Magyar élő borjú	92—104(108—112)	80—00
4 Magyar ült borjú	—100—	(—)
— Galicziai borjú	—	(—)
— Öltöt bárány párja	—	(—)
5 Rungot borjú	52—64	(—)
— Élő bárány párja	—	(—)
— Öltöt gödölve	—	(—)
— Eladatlan	—	(—)

Irányzat lánnya, az árak 12—16 fillérrel hanyatlottak.

Közbányai sertésvásár
Eredeti tudósítás 1913. március 19.

A) Magyar elsőrendű: Öreg nehéz, párja 400 kilón felül	K	—
Öreg közép, párja 300—340 kg.	—	—
B) Magyar fiatal nehéz, párja 320 kg.	152—154	—
Fiatal közép, párja 251—320 kg.	154—156	—
Fiatal könnyű	—	—

Sertéslétszám:
Volt készletben márc. 17-én 30539
Felhajtás 18-án 1790
Elszállítás 18-án 85
Maradt készlet 19-re 32244

Budapesti vágómarhavásár.
Hivatalos jelentés. 1913. március 20.

Felhajtás és árak:	I.	II.	III.
338 Bika	68—90	(95) 52—66	—
673 Magyar hizott ökör	92—104	(—) 66—90	54—64
389 Tarka hizott ökör	94—108	(—) 68—92	54—66
— Magyar legelőmarha	70—88	(—) 52—68	—
— Boszniai ökör	—	(—)	(—)
208 Magyar tehén	—	(—) 52—86	(92)
650 Tarka tehén	—	(—) 52—92	(100)
65 Bivaly	45—69	(—)	—
57 Növendékmарha	—	(—) 44—84	(—)

2375 Eladatlan 14.
A felhajtás 180 darabbal több, mint az előző héten. Irányzat
lánnya, az árak 1—3 K-val, bikák 2—4 K-val csökkentek.

Sovány sertésárak.
Url Rezső bizományos, VIII., Népszínház-utca 22. Eredeti
tudósítás 1913. március 11.

Ár elősúlyban 4% engedmény.

Vészen átment	60—100 kg. fill.	116—116
" " " " " "	100—120 " "	116—116
" " " " " "	120—160 " "	116—120
" " " " " "	160—200 " "	120—124
Vészen át nem ment	60—100 " "	96—100
" " " " " "	100—120 " "	100—104
" " " " " "	120—160 " "	104—108
" " " " " "	160—200 " "	108—110

Irányzat lánnyább.

Bécsi marhavásár. 1913. március 17.

Felhajtás összesen	3712
Minőség szerint:	
Hízómarha	3153
Legelőmarha	—
Kiosztotni való	559
Származás szerint:	
Magyar	2629
Galoz., bukov.	392
Egyéb vidékről	691
Nemek szerint:	
Ökör	2688
Bika	408
Tehén	572
Bivaly	44

Árak 100 kg. elősúlyért fogy.
adó nélkül

	I.	II.	III.
M gyar hizott ökör	108—105 (103—110)	90—96	82—90
alicziai hizott ökör	110—115 (118—122)	102—106	96—102
Tarka hizott ökör	118—116 (130—134)	106—116	96—106
Bika	86—93 (96—100)	74—84	—
Hizott tehén	72—100 (—)	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Kiosztotni való	—	—	50—72
Bivaly	48—62 (—)	—	—
Konzerváru	—	—	—

Felhajtás 621 drbbal kisebb a multkorinál. Árak 1—4 fillér-
rel csökkentek. Irányzat vontatott.

Bécsi sertésvásár.
Hivatalos jelentés. 1912 március 18

Bejelentett a vásárra	16633
Felhajtás: Zsirtsertés	7388
Stüldő	8450
Magyarországból	9384
Galiciából	6117
Oszták tartományokból	307
Összesen	15888

Árak:

Magyar I. minőségű sertés	132—134 (—)
Magyar közép sertés	122—128 (—)
Magyar öreg sertés	112—124 (—)
Könnnyű és szedett sertés	106—118 (—)
Stüldő	104—132 (134)

Irányzat vontatott.

Vásári jelentés: Budapest, 1913. évi március hó 20-án
tartott heti lóvásárról. A vásári forgalom élénk.

Jegyzetelt	Fel- hajtás	Ela- datott	Árak kor- ban
I. jobb minőségű lovakból:			
a) háta	40	12	200 640
b) könnyebb kocsi (jukkor stb.)	20	3	600 700
c) nehezebb kocsi (hintós)	19	2	623
d) ás kocsi (nehéz nyugoti faj)	90	25	300 450
e) könnyű	110	35	134 350
II. Közép minőségű lovakból:			
a) nehezebb félék (fuaros ló stb.)	60	38	200 400
b) könnyebb félék (parasztló stb.)	90	69	96 196
III. Alárendelt minőségű lovakból:			
	277	273	30 100
Összesen	708	457	

1. Székesfővárosi vágóra vásároltatott 152 darab. 2. Wien-i vágóra
vásároltatott 24 drb. 3. Tulajdonjára gyanus ló lefoglaltatott —
4. Ragályos betegségre gyanus ló lefoglaltatott — 5. Takonykór
miatt a gyepmesterhez küldött — drb.

1913. március 20.

Hus és hústermékek: Marhahus: helyb. Ia hát. 1.70—1.80 K,
eleje 1.30—1.40 K, IIa hátulja 1.40—1.68 K, eleje 1.20—1.28 K,
vidéki Ia hátulja 1.20—1.36 K, eleje 1.00—1.10 K, IIa hátulja
0.60—1.00 K, eleje 0.60—0.80 K kg.-kint.

Növendékmарhahus: I. osztályu (pecsenyehusok) 0.00—0.06 K
II. oszt. (leveshus) 0.00—0.00 K kg.-kint.

Borjúhúsok: ültöt, bórbr., helybeli 1.36—1.48 K, vidéki 1.04—
1.32 K, Ia hátulja 1.50—1.80 K, eleje 1.20—1.40 K, IIa hátulja
1.00—1.40 K, eleje 0.80—1.20 K kg.-kint.

Juhhúsok: ültöt, nyugoti helybeli Ia 1.16—1.20 K, ültöt, nyug-
oti helybeli IIa 1.00—1.10 K, Bárány ültöt, bórbr. Ia 1.20—1.28
K, IIa 1.08—1.18 K, egészben, bór nélkül 0.00—0.00 K kg.-kint.

Sertés-húsok: szalonnával, helybeli Ia 1.46—1.48 K, szalonnával
helybeli IIa 1.34—1.40 K, szalonnával vidéki Ia 1.28—1.30 K,
szalonnával, vidéki IIa 1.20—1.24 K, szalonna nélküli, helybeli Ia
1.44—1.46 K, szalonna nélküli, helybeli IIa 1.34—1.40 K, szalonna
nélküli, vidéki Ia 0.00—0.00 K, szalonna nélküli, vidéki IIa 0.00
0.00 K, friss karaj 0.00—0.00 K, sonka nyers, helybeli hátsó
1.6—1.64 K, mellő 1.48—1.52 K, vidéki hátsó 0.00—0.00 K,
mellő 0.00—0.00 K szalonna olvasztani való 1.46—1.60 K, só-
zott 1.44—1.50 K, pörkölt 1.52—1.56 K, füstölt 1.60—1.64 K, pap-
rikás 1.52—1.60 K, háj 1.64—1.68 K, zsir helybeli 1.64—1.68 K
vidéki 0.00—0.00 K, szalámi magyar új 3.40—4.00 K, nyári
1.28—2.00 K kg.-kint.

Baromfi: Élő: csirke rántani való 3.20—4.40 K, sütni való
hazai Ia 4.00—4.40 K, IIa 3.40—3.80 K, kappan hizott 0.00—0.00 K,
sovány 0.00—0.00 K, fiatal ruca, 0.00—0.00 K, hizott 0.00—0.00
K, sovány 5.00—6.00 K, liba, fiatal 12.00—16.00 K, lud, hizott
0.00—0.00 K, sovány 0.00—0.00 K, pulyka, újdonság 0.00—0.00
K, hizott 0.00—0.00 K, sovány 10.00—14.00 K páronként, házinyul
0.00—0.00 darabonként.

Tisztított: csirke Ia 1.20—2.00 K, IIa 0.60—1.10 K, jércze Ia
2.00—2.70 K, IIa 0.80—1.80 K, tyuk Ia 2.00—3.40 K, IIa 1.40—1.80
K, kappan, helybeli 2.30—2.60 K, ruca, újdonság 0.00—0.00 K,
hizott 4.00—7.00 K, sovány 2.40—4.00 K, liba, újdonság 0.00—
0.00 K, lud, hizott 7.00—14.00 K, pulyka, újdonság 0.00—0.00 K,
pulyka, hizott 7.00—10.00 K kg.-kint.

Vad és vadhus: szarvas, egészben 1.00—1.10 K, 6z, egész-
ben 0.00—0.00 K, vaddisznó, egészben 1.00—1.10 K, dárnyad
egészben 0.00—0.00 K, nyul, nagy 0.00—0.00 K, vadud 0.60—
0.00 K, vadruca 1.80—2.00 K, fészán 0.00—0.00 K, fogoly
0.00—0.00 K, szalonna, erdei 0.00—0.00 kg.-kint.

Tej és tejtermékek: Tej, teljes 28—28 K, lefűszözt
0.00—0.00 K, tejszín, habnak 1.40—1.40 K, főzése ————
K, tejfel —80—1.00 K, vaj szövetk centrif. tea-vaj 2.90—3.20 K,
kóptú 2.00—2.20 K, főz darabos 1.80—2.00 K, juh-vaj 0.00—0.00
K, tehéntúr Ia —40—48 K, IIa —32—40 K, juh túr Ia
0.00—0.00 K, IIa ———— K, liptói túr 1.80—1.40 K kg.-kint.

Tojás: friss tojás, teatojás ———— K, főz ———— K
alföldi 0.00—0.00 K, erdélyi 90—92— K, meszes ———— K
——— K.

Laptulajdonos: ORDÓDY LÁSZLÓ.
Felelős főszerkesztő: BUZZI F. GÉZA.

Szereti ön az állatait?

Ha igen, úgy kérjen bővebb ismertetést a törv. védett

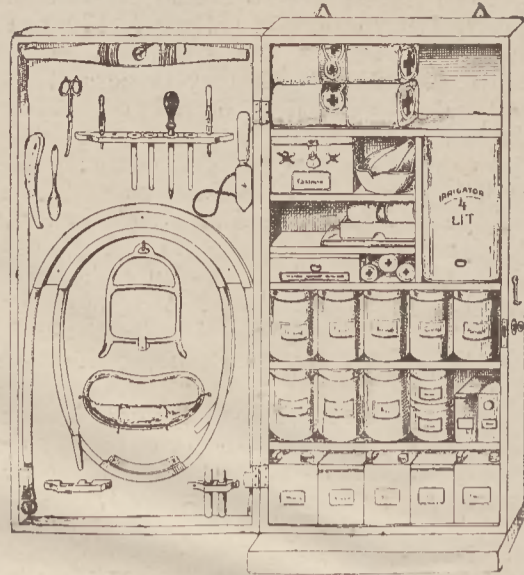
„GETRA” állatmentő-szekrény-

ről. — A törv. védett „GETRA” állat-mentő-szekrény felszerelése magába foglalja mindazon műszereket, kötszereket és gyógyszereket, melyekkel szerencsétlenül járt vagy hirtelen megbetegedett állatainkon az állatorvos megérkezéig segíthetünk.

Bővebb ismertetést ingyen küld

főh. udv. szállító cég

Geittner és Rausch BUDAPEST,
VI., Andrásy-ut 18 A.

OLOMMENTES
MOSHATÓ
VIHARÁLLÓ

5 ÁLLAMDÍJ
22 ELSŐRENDŰ KITŰNTETÉS

BELSŐ ÉS KÜLSŐ
MÁZOLATOKHOZ
LEGJOBBAN BEVÁLT

PEF

JAPÁN-EMAIL

másoláshoz teljesen készen
vakolatra
fára és vasra

Törv. védve 10041 st. a

LUZT EDE és TÁRSA.
FESTÉKGYÁRAK BUDAPEST, VII.
Telefonszám 64-93. ORNÁSY-UTCA 4.

Fajbarmítelőp Húgyagon
Nógrád megye. Nagytestű
magyar fajlyukok tenyésztése.
Keltető-tojások árai: ipolyvölgyi
kendermagos darabja 50 fillér,
50 darab 20 korona; 1911., tel-
jesen kifojlott, ivarérett tenyész-
állatok darabja 8 kor. Rázásmen-
tes ingyen csomagolás.

Sertés-eladások és vételek
legjobban és legpontosab-
ban eszközöltetnek, sovány,
ugy hizott állapotban

URL REZSŐ

sertésbizományosnál,
BUDAPEST, VIII. ker., Nép-
színház-utca 22. sz. (Pol-
gári serfőzde bérpalota). —
Telefon: 97-05 interurban.
Felvilágosítással készséggel
szolgál.

Vajmester,

ki tejgazdasági szakiskolát vég-
zett és a vajgyártás minden ágá-
ban nagyobb gyakorlattal bír,
budapesti intézetnél felvételt.
Ajánlatok bizonyítványmáso-
latokkal, a fizetési igény feltün-
tetésével „Nyugdíjképes vaj-
mester 714” czímen a kiadóhiva-
talba küldendők.

A szőlő trágyázása.

Irta **ORDÓDY LAJOS.**
Ára 3 korona.
Ajánlott küldéssel 3.45 K-
Utánvétellel küldve 3.65 K.
Gyakorlati útmutatás arra,
hogy miként kell a szőlő-
ket istálló- és műkoreske-
delmi trágyákkal vagy trá-
gyázni, hogy a legjobb
terményt a legnagyobb
mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a
Gazdasági Lapok
kiadóhivatalában
Budapest, József-utca 15.

A BUDAPESTI

ÁLLATVÁSÁRPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

foglalkozik marha, borjú, hizományi eladásával.
juh, bárányok és sejtések

Előleget nyújt a hatóságilag megállapított ka-
matláb mellett. — A felküldendő állatokhoz ki-
sérő nem kell.

Vas uti külcsémények címzésre

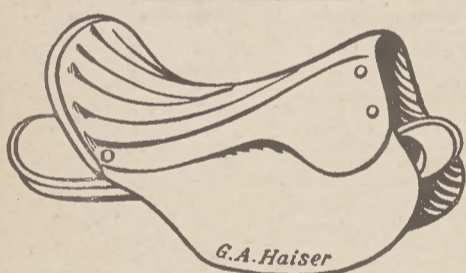
Budapesti

Állatvásárpénztár Részvénytársaság

BUDAPEST—FERENCZVÁROS.

Sürgönczim: Vápénztár Budapest.

TELEFON: A marhavasártéren 57—76.
A sertésvasártéren 165—02.

Gazdasági nyereg!

Ujjonnan szerkesztve, könnyű és
tartós. Ló és lovasz kímélve van. Nye-
regnyomás ki van zárva.

Darabja rövid szárnyval 28— K,
hosszu szárnyval 32— K.

Kapható a gyártónál:

HAISER A. GUSZTÁV, szijgyártó
MEDGYES, Nagyküküllő megye.

Mindenféle

Szivattyuk

házi és nyilvános használatra, gyári és ipari célokra.
Vas- és ólomcsövek bármely nagyságban.

Istálló-vezetékek.

Mérlegek

legujabb és javított rendszerűek.

Szivattyuk és mérlegek

tejgazdasági üzemekre kaphatók:

GARVENSWERKE

gép-, szivattyu- és mérleggyár

Központ:

W. GARWENS, WIEN

Mintaraktár:

II. Handelsqual 130.

I. Schwarzenbergstrasse 6.

Árjegyzékkel díjtalanul és portómentesen szolgálunk.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alakult 1900-ban. Budapest, VIII., Baross-utca 10.

Biztosítási alap: Alapítványok kormány hozzájárulásával
2.488.780.—, tartalékok 2.819.596.25, összesen 5.308.376.25 korona.
1901. évi felesleg 90.349.—, 1902. évi felesleg 59.782.26, 1903. évi
felesleg 109.831.78, 1904. évi felesleg 72.488.23, 1905. évi felesleg
61.730.60, 1906. évi felesleg 89.243.65, 1907. évi felesleg 41.877.82,
1908. évi felesleg 81.088.76, 1909. évi felesleg 106.589.64, 1910. évi
felesleg 120.164.88, 1911. évi felesleg 148.378.16 korona.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyisintén az
ember életére, különféle módokat szerint. Az üzlet eredmény-
ben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901.
évi tüzeltfeleslegből úgy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva
volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1902. évi
üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett.
Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4 százalékos díjvisszatérítést
kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak
2—2 százalékos díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a
jégkár ellen biztosítottak, kik 5—10 évre adják fel biztosításukat,
5 százalékos engedményben részesültek. Az 1907., 1908., 1909. va-
lamint 1910. évi tüzeltfelesleggel pedig tartalékainkat gyarapítottuk.
Az 1911. évben a jégkár ellen biztosított tagjaink, a kik
akár egy, akár több évre jégkár ellen nála biztosítottak és 1912.
évben ismét a szövetkezetnél fognak biztosítani, tíz százalékos díj-
visszatérítést ad. 1911. év végén a tartalékok 2.819.596.25 koroná-
ra rúgnak. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül,
vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilá-
gosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

A Gazdák Biztosító Szövetkezete társintézménye a „GONDVISELÉS”
Országos Központi Segélyező Társulata: utján 100 koronától 1000 koronáig
terjedő temetési segélybiztosítások, valamint havi befizeté-
sek ellenében 1000 koronáig terjedhető leánykiházasítási (önálló-
sítási) segélybiztosítások eszközölhetnek. Legelőnyösebb népbiz-
tosítás. E társulat kebelében minden közegben önálló helyi cso-
portok szervezhetők jótékony célú működésükkel. Tájékoztatót kész-
séggel küld bárkinek is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX.,
Erkel-utca 20.